

Bursa iliopsoas

Dr. Türkân Erem (*)
Dr. Ahmet Çimen (**)

ÖZET

Bursa iliopsoas'ın anatomik durumu gözden geçirildi ve klinik önemi tartışıldı.

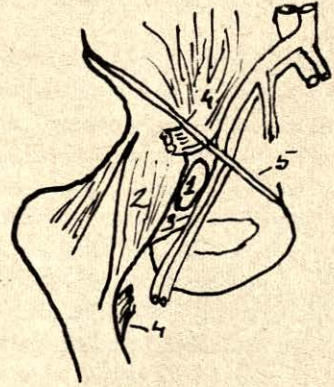
SUMMARY

The anatomic position of the bursa iliopsoas was reviewed and its clinic importance was discussed.

M. iliopsoas'ın kirişi altında bulunan "Bursa" ya çeşitli isimler verilmiştir. Bursa iliopsoas için, b. iliacus, b. iliopectineus, b. iliofemoralis, b. subpsoas ve b. iliacus subtendinei en çok kullanılan isimlerdir¹⁻²⁻³. Anatomi ders kitaplarında tarifi çok kısa olarak yapılan bursa'nın çeşitli nedenler sonucu ortaya çıkan büyümesi veya ihtihaplanması bazı hastalıklarla karışabilmektedir. Bu amaçla bursa iliopsoas'ın anatomik ve klinik önemi belirtilmiştir.

Bursa iliopsoas önde m. iliopsoas, arkada eminentia pectinea, dışta lig. iliofemorale, yukarıda lig. inguinale ve aşağıda lig. pubofemorale tarafından sınırlanmıştır (şekil 1).

Cunnigham'a⁴ göre bursa iliopsoas, m. iliopsoas kirişi ile art. coxae kapsülü arasında yer alır ve bursa, kalça eklemine ait membrana synovialis ile devam eder.

Şekil: 1— Bursa iliopsoas'ın Yeri.

1. Bursa iliopsoas 2. Lig. iliofemorale
3. Lig. pubofemorale 4. M. iliopsoas'ın Kirişi 5. Lig. inguinale

Tillaux⁵ bu oluşumun yalnız gençlerde bulunduğunu, eminentia pectineus üzerinde yer aldığını belirterek, sanki eklem kapsülünün bir uzantısıymış gibi görüldüğünü ifade etmektedir.

Bursa iliopsoas'ın nadiren görüldüğünü bildiren Synnestvedt⁶ ise 20 vakadan yalnız ikisinde bursa iliopsoas'ı saptayabilmiştir. Chandler¹ 178 i yetişkin erkek olmak üzere 206 kadavra üzerinde yaptığı çalışmada, 3 kadavra dışında hepsinde de iki taraflı olarak bursa iliopsoas'

(*) Bursa Üniversitesi Tıp Fakültesi Anatomi Kürsüsü Öğretim Üyesi

(**) Bursa Üniversitesi Tıp Fakültesi Anatomi Kürsüsü Asistanı

saptamıştır. Bu oluşum 5-7 cm uzunluğunda ve 2-4 cm genişliğindedir. Yetişkinlerin % 15 inde bursa iliopsoas kalça eklemi boşluğu ile ilişkidir¹⁻².

Kalça eklemi hastalıklarının yayılarak bursa'nın genişlemesi ve kasıkta bir kütleli oluşması oldukça ender olarak görülür. Bu tür ilk vak'a 1934 yılında Fricke⁷ tarafından tarif edilerek literatüre geçmiştir. Büyümüş bursa, lig. inguinale altından retroperitoneal aralığa geçerek mesane üzerine basınç yapabilir⁸.

Bu lezyonun intraabdominal uzantısı içinde kireçleşmiş cisimlerin bulunduğu ifade edilmiştir⁹. Genel olarak synovitis ve bursitis gibi durumlarda bursa içinde sıvı toplanabilir. Bursa büyümesinin en genel sebebi akut veya tekrarlanan travmalardır. Hareket kısıtlanması ve ağrı vardır¹⁰. Dejeneratif eklem hastalıkları, rheumatoid arthiritis bursa'nın genişlemesine neden olan faktörler arasında bulunabilir. Villonodular synovitis, bursa iliopsoas içinde oluşabilir¹¹⁻¹². Klinikyenlere göre, uylukta bir sarkom, lenfoma, a. femoralis'in aneurizması, inguinal herni gibi vak'alar bursa iliopsoas'ın büyümesi ile karışabilir⁸. Bursa iliopsoas'ın büyümesi dizde ve kalçada hafif ağrılar yapar. V. femoralis'e baskısı sonucu ayak ve bacakta lig. inguinale'ye kadar yükselen ödemler görülür.

KAYNAKLAR

1. Chandler, S. B: The iliopsoas bursa in man. Anat. Rec. 58:235 - 240, 1934.
2. Hollinshead, W.H.: Textbook of Anatomy, ed 2, Newyork, Harper and Row Publishers, 1967, 402.

3. Warwick, R. and Williams, P.: Gray's Anatomy, Longman Co., London, 1973, p. 559.
4. Cunningham, J. : Textbook of anatomy, 6 th ed. , Oxford University Press, London, 1931, p. 352.
5. Tillaux, P. : Traite d'anatomie topographique, Asselin et Hanzeau Paris, 1906, p. 1026.
6. Synnestvedt, A.S.D. : En anatomisk beskrivelse of de paa overog under extremiteterne forekommende bursa mucosae, 1869, p. 43 (Cit: Chandler, S.B : The iliopsoas bursa in man. Anat. Rec. 58 :235 - 240, 1934).
7. Fricke, J.F. : Ueber die bursae mucosa iliaca und deren kommunikation mit dem Hüftgelenke, Journal der chirurgie und augen - heilkunde, 21 : 223 - 224, 1834.
8. Staple, T.W. : Arthrographic demonstration of iliopsoas bursa extension of the hip joint. Radiologi 102:515 - 516, 1972.
9. Cullen, T.S. : A. large cystic tumor developing from the iliopsoas bursa containing large free cartilagenous masses and communicating with the hip joint. JAMA 54:1181-1184, 1910.
10. Armonstrong, P. and Saxton, H. : Iliopsoas bursa, British Journal of Radiology. 45:493 - 495, 1972.
11. Carr, C.R. Berley, F.V., Davis, W.C. : Pigmented villonodular synovitis of hip joint. J. Bone Joint Surg. 36 : 1007 - 1013, 1954.
12. Weisser, J.R. and Robinson, D.W. : Pigmented villonodular synovitis of iliopectineal bursa, J. Bone Joint Surg. 33 : 988 - 992, 1951.